

בית הדין הארצי לעבודהעס"ק 18983-09-14עס"ק 56232-09-14עס"ק 53167-09-14בר"ע 8740-04-14

1. הסתדרות העובדים הכללית החדשה

המעוררות

2. המזכירות הארצית של עובדי חברת החשמל לישראל בע"מ

1. מדינת ישראל

2. חברת החשמל לישראל בע"מ

3. דליה אנרגיות כוח בע"מ

4. פורום יצרני חשמל פרטיים מגז טבעי

המשיבים

5. דוראד אנרגיה בע"מ

בפני: הנשיא יגאל פליטמן, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה, השופט רועי פוליאק נציג ציבור
(עובדים) מר ויסאם עזאם, נציג ציבור (מעסיקים) מר עמית שטרייט

ב"כ הסתדרות העובדים הכללית החדשה ומזכירות ארצית של עובדי חברת החשמל: עו"ד ארנה
לין, עו"ד איריס ורדי, עו"ד אילה פלזיטל דוברת, עו"ד מירי מלכי, עו"ד תהילה בנישו, עו"ד עדי
בן חורין

ב"כ המדינה עו"ד יעל בר לב, עו"ד רחל שילנסקי

ב"כ חברת החשמל עו"ד חגי ורד, עו"ד רועי נפתלי

ב"כ דליה אנרגיות עו"ד עמי שחר, עו"ד עודד מזרחי, עו"ד דור פישר

ב"כ פורום יצרני חשמל פרטיים מגז טבעי, עו"ד יהודה רוזנטל

ב"כ דוראד אנרגיה בע"מ עו"ד אהרון מיכאלי

מיני-רציו:

* עובדי חברת החשמל רשאים לממש את זכות השביתה נוכח הרפורמה המתוכננת במשק החשמל והעברת חלק
מהייצור לגורמים פרטיים; על המדינה לגבש את הרפורמה תוך היוועצות מראש עם נציגות העובדים, ובמקביל
לקיום משא ומתן עימם ביחס להשלכת הרפורמה על תנאי עבודתם, לרבות ביטחונם התעסוקתי; ההחלטה ביחס
להגשת מתווה השביתה על ידי ארגון העובדים, על מנת לאשר מראש את אופן מימושה, בוטלה.

* עבודה – שביתה – חוקיותה

* עבודה – שביתה – חופש השביתה

שלושה ערעורים ובקשת רשות ערעור אחת, על שלוש החלטות של ביה"ד האזורי, שעניינן זכות השביתה בחברת החשמל לישראל בע"מ (להלן: חברת החשמל) ומימושה.

בית הדין הארצי לעבודה (הנשיא י' פליטמן, השופטים ס' דוידוב-מוטולה, ר' פוליאק ונציגי הציבור ו' עזאם, א' שטרייט) מחק את עס"ק 18983-09-14 ואת בר"ע 8740-04-17, דחה את עס"ק 56232-09-14, קיבל את עס"ק 14-09-53167 ופסק כי:

עס"ק 56232-09-14 ו-עס"ק 53167-09-14 עוסק בהחלטת ביה"ד האזורי כי הגיעה העת לאפשר לנציגות העובדים לעשות שימוש בנשק השביתה, משום שהמשא ומתן שהתקיים בין הצדדים הגיע למבוי סתום, והשביתה הותרה נוכח ההשלכות החלטת המדינה להכנסה מסיבית של יצרני חשמל פרטיים לתוך משק החשמל, על זכויותיהם של עובדי חברת החשמל וביטחונם התעסוקתי, במצב בו עיקר הכנסות חברת החשמל מגיעות מייצור החשמל. אין מקום להתערב בהחלטת ביה"ד קמא, כפי שניתנה על סמך המסכת העובדתית שהייתה בפניו, ולרבות מסקנתו המשפטית בדבר עילת השביתה שקמה לנציגות העובדים בהתבסס על אותה מסכת ובהסתמך על ההלכה הפסוקה. מעבר לזאת, מאז שנחקק חוק משק החשמל לפני למעלה 20 שנה, לא גובשה תכנית רפורמה לחברת החשמל תוך היוועצות ומשא ומתן עם נציגות העובדים לאור השלכותיה של אותה רפורמה על תנאי עבודתם וביטחונם התעסוקתי של עובדי החברה, הגם שכ-30% מייצור החשמל הועבר לידיים פרטיות. בנוסף, חל שינוי במסכת העובדתית כפי שהובאה בפני ביה"ד קמא, שכן הוחלט על תכנית רפורמה חדשה למשק החשמל, לפיה כל יצור החשמל יהא בגז ובאנרגיות מתחדשות ובידיים פרטיות בלבד, כשבידי חברת החשמל תישארנה תחנות כוח הפחמיות לצורכי גיבוי בלבד. בכך תהפוך חברת החשמל, שעיקר הכנסתה מייצור חשמל, לחברת הולכת חשמל, חלוקתו ואספקתו. הוצאת תחום יצור החשמל מידי חברת החשמל משמעה פיטורי עובדים רבים, אובדן הכנסות ופגיעה כתוצאה מכך במצב הכלכלי של חברת החשמל, באופן שיחייב פגיעה בזכויות העובדים שיישארו. אין חולק שתוכנית הרפורמה החדשה משנה מהותית את פניה של חברת החשמל ויש לה השלכה משמעותית על עובדיה, לפיכך, גם אם בידי המדינה הסמכות החוקית להחליט על רפורמה במשק החשמל, עליה לגבשה תוך היוועצות מראש ולא בדיעבד עם נציגות העובדים, ובמקביל לקיום משא ומתן עימם ביחס להשלכת הרפורמה על תנאי עבודתם ולרבות ביטחונם התעסוקתי.

לאור האמור, החלטת ביה"ד האזורי בדבר זכות שביתה תישאר על כנה, כאשר ביה"ד ימשיך ללוות את הצדדים במגעם ביניהם. הכלל הינו, כי שביתה צריכה להיות מידתית, ונוקטיה חבים בחובת תום הלב במימושה ובכלל זה הודעה מראש על מועד נקיטת העיצומים ולפי המקרה גם לגבי דרך מימושה, אולם בכפוף לכך, בידי ארגון העובדים חופש הבחירה להחליט באילו צעדים ארגוניים ינקוט, וכל עוד לא הוכח אחרת, החזקה הניתנת לסתירה הינה, שארגון העובדים היציג, הנו ארגון אחראי שיעשה שימוש אחראי בנשק השביתה. בנסיבות אלו, וככלל, אין לחייב ארגון עובדים לפנות מראש לקבלת אישור שיפוטי למתווה שביתה קונקרטי, וזאת מבלי לפגוע בזכות הצדדים האחרים ליחסי העבודה כמו גם לנפגעי השביתה, לפנות לביה"ד בבקשה למניעת הצעדים הארגוניים עליהם החליט ארגון העובדים. משכך, החלטת ביה"ד קמא ביחס להגשת מתווה השביתה מראש על מנת לאשר מראש אופן מימושה, דינה להתבטל. הדברים נכונים מכוח קל וחומר כאשר נציגות העובדים הצהירה כי מתווה השביתה שייקבע על ידה לא יכלול פגיעה בחשמל, לא יפגע בביטחון המדינה ולא יגרום לסכנת חיים.

עס"ק 18983-09-14, שעניינו ביטול החלטת ביה"ד האזורי שאסר על נציגות עובדי חברת החשמל נקיטת צעדים ארגוניים מסוימים ביחס לפעילות חברת החשמל אל מול יצרני חשמל פרטיים, ו-בר"ע 8740-04-17, הנוגעת לדחיית בקשת נציגות העובדים למחוק את צירופן של יצרניות חשמל פרטיות ושל "פורום יצרני חשמל פרטי מגז טבעי" מהליך הדיון בבקשת נציגות העובדים לשבות, נמחקו בהעדר רלבנטיות.

בית הדין הארצי לעבודה

עס"ק 18983-09-14

עס"ק 56232-09-14

עס"ק 53167-09-14

בר"ע 8740-04-14

המערערות 1. הסתדרות העובדים הכללית החדשה
2. המזכירות הארצית של עובדי חברת החשמל לישראל בע"מ

המשיבים 1. מדינת ישראל
2. חברת החשמל לישראל בע"מ
3. דליה אנרגיות כוח בע"מ
4. פורום יצרני חשמל פרטיים מגז טבעי
5. דוראד אנרגיה בע"מ

בפני: הנשיא יגאל פליטמן, השופטת סיגל דוידוב-מוטולה, השופט רועי פוליאק
נציג ציבור (עובדים) מר ויסאם עזאם, נציג ציבור (מעסיקים) מר עמית שטרייט

ב"כ הסתדרות העובדים הכללית החדשה ומזכירות ארצית של עובדי חברת החשמל:
עו"ד ארנה לין, עו"ד איריס ורדי, עו"ד אילה פלזיטל דוברת, עו"ד מירי מלכי, עו"ד
תהילה בנישו, עו"ד עדי בן חורין
ב"כ המדינה עו"ד יעל בר לב, עו"ד רחל שילנסקי
ב"כ חברת החשמל עו"ד חגי ורד, עו"ד רועי נפתלי
ב"כ דליה אנרגיות עו"ד עמי שחר, עו"ד עודד מזרחי, עו"ד דור פישר
ב"כ פורום יצרני חשמל פרטיים מגז טבעי, עו"ד יהודה רוזנטל
ב"כ דוראד אנרגיה בע"מ עו"ד אהרון מיכאלי

פסק דין

בית הדין הארצי לעבודה

עס"ק 18983-09-14

עס"ק 56232-09-14

עס"ק 53167-09-14

בר"ע 8740-04-14

פתח דבר

1. לפנינו שלושה ערעורים ובקשת רשות ערעור אחת, על שלוש החלטות של בית הדין האזורי בחיפה, שעניינן זכות השביתה בחברת החשמל לישראל בע"מ (להלן – **חברת החשמל**) ומימושה. להלן נדון בנפרד בכל הליך והליך. יצוין מראש כי בנסיבות המקרה לא מצאנו לנכון לפרט את התשתית העובדתית וטענות הצדדים כפי שהובאו לפנינו בהרחבה, אלא את תמצית הדברים בלבד.

עס"ק 18983-09-14

2. בערעור זה בקשו הסתדרות העובדים הכללית החדשה והמזכירות הארצית של עובדי חברת החשמל (להלן יחד – **נציגות העובדים**), לבטל החלטתו של בית הדין האזורי בחיפה מיום 29.8.14 (השופט (כתוארו אז) אלכס קוגן ונציגי הציבור מר מנחם לבנהרט ומר רוני ניין נון; ס"ק 38179-08-14), שאסר עליהם נקיטת צעדים ארגוניים מסוימים ביחס לפעילות חברת החשמל אל מול יצרני חשמל פרטיים (סעיף 2 לאותה החלטה). תוקפו של אותו איסור הוגבל בזמן עד לדיון שקבע בית הדין ליום 15.9.14.

3. משמדובר במתווה מוגבל זמן, שנסמך על החלטה שהומרה מיד לאחריה בהחלטה מיום 16.9.14 בעקבות הדיון שקוים ביום 15.9.14, אבד טעם הרלבנטיות לדון באותו הערעור על ההחלטה מיום 29.8.14; לפיכך דין ערעור נציגות העובדים לעניין זה – להימחק.

עס"ק 56232-09-14 ועס"ק 53167-09-14

4. בעקבות הדיון מיום 15.9.14 בנוגע לבקשת נציגות העובדים לשבות, החליט בית הדין האזורי בחיפה (השופט (כתוארו אז) אלכס קוגן ונציגי הציבור מר יעקב גרינשטיין ומר רוני ניין נון; ס"ק 50534-03-14; סעי"ש 53618-07-14), כי "הגיעה העת לאפשר לנציגות העובדים לעשות שימוש בנשק השביתה, משום שהמשא ומתן שהתקיים בין הצדדים עלה על שרטון והגיע למבוי סתום; ומאז 2.7.14 אין כל הידברות בניהם"; והשביתה הותרה "נוכח ההשלכות של החלטת המדינה להכנסה מסיבית של יצרני חשמל פרטיים אל תוך משק החשמל, על זכויותיהם

בית הדין הארצי לעבודה

עס"ק 18983-09-14

עס"ק 56232-09-14

עס"ק 53167-09-14

בר"ע 8740-04-14

של עובדי חברת החשמל וביטחונם התעסוקתי"; במצב בו "עיקר הכנסותיה של חברת החשמל מגיעות מיצור החשמל".

מעבר לזאת הוסיף וקבע בית הדין קמא בהחלטתו, כי "בטרם תותר השביתה יעמוד בתוקפו המתווה שנקבע בהחלטה מיום 29.8.14, וביום 17.9.14 יתקיים דיון במתכונת השביתה מידותיה והיקפה" – כאשר לצורך קיומו של אותו דיון נדרשה נציגות העובדים להגיש לבית הדין ולצדדים הנוספים את מתווה השביתה לרבות מועדיה. בפועל נדחה הדיון האמור, לבקשת הצדדים, נוכח ההליכים בבית דין זה.

5. על החלטה זו הוגשו בקשות רשות ערעור מטעם המדינה ונציגות העובדים, וניתנה רשות לערער.

המדינה בערעורה טענה בעיקרו של דבר להעדר עילת שביתה; ואילו נציגות העובדים טענה כנגד הדרישה ממנה להציג מתווה שביתה מראש והדיון שנקבע לגביו לאישורו מראש, כתנאי למימוש זכות השביתה.

6. מאז אותם ערעורים, ולבקשת הצדדים, קוימו תזכורות רבות בבית דין זה על מנת לקדם משא ומתן בין הצדדים ביחס להשלכות השינויים במשק החשמל וההוצאה ההדרגתית של יצור החשמל מידי חברת החשמל על תנאי עבודתם וביטחונם התעסוקתי של עובדיה. עד כה, מאמצי בית הדין לא נשאו פרי ולא הבשילו לכדי הסכמות בעניינים אלה.

במצב דברים זה, הוחלט לקבוע דיון בערעורים. במקביל לכך הגישה נציגות העובדים ביום 26.1.17 בקשה לבית הדין האזורי בחיפה לדיון דחוף במתווה שביתה שגובש על ידה לאחרונה, בעקבות החלטת בית הדין מיום 16.9.14. דיון זה טרם התקיים נוכח ההמתנה לתוצאות הערעורים שלפנינו.

7. לאחר עיון בכלל חומר התיק ובחינת טענות הצדדים, לא מצאנו מקום להתערב בהחלטתו של בית הדין קמא, כפי שניתנה על סמך המסכת העובדתית שהייתה בפניו, ולרבות מסקנתו המשפטית בדבר עילת השביתה שקמה לנציגות העובדים בהתבסס על אותה מסכת ובהסתמך על ההלכה הפסוקה.

בית הדין הארצי לעבודה

עס"ק 18983-09-14

עס"ק 56232-09-14

עס"ק 53167-09-14

בר"ע 8740-04-14

8. מעבר לזאת מצאנו מקום לציין, כי מאז שנחקק חוק משק החשמל, תשנ"ו - 1996, שביקש להסדיר מחדש את פעילות משק החשמל בארץ, בין השאר על ידי הנפקת רישיונות ייצור חשמל לגורמים פרטיים; מאז ועד היום, משך למעלה מ- 20 שנה, לא גובשה תכנית רפורמה לחברת החשמל תוך היוועצות ומשא ומתן עם נציגות העובדים לאור השלכותיה של אותה רפורמה על תנאי עבודתם וביטחונם התעסוקתי של עובדי החברה, הגם שלפי דברי נציג המדינה בפנינו - כ - 30% מייצור החשמל הועבר לידיים פרטיות.

9. לאמור לעיל יש להוסיף כי בהתאם לדברי הצדדים בדיון שהתקיים בפנינו ביום 18.4.17, חל שינוי במסכת העובדתית כפי שהובאה בפני בית הדין האזורי. מפי נציגי המדינה הובהר לנו כי הוחלט על ידה ביום 25.12.16 על תכנית רפורמה חדשה למשק החשמל, לפיה כל ייצור החשמל יהא בגז ובאנרגיות מתחדשות ובידיים פרטיות בלבד; כשבידי חברת החשמל תישארנה תחנות כוח הפחמיות לצורכי גיבוי בלבד. בכך תהפוך חברת החשמל, שעיקר הכנסתה מייצור חשמל, לחברת הולכת חשמל חלוקתו ואספקתו.

למותר לומר, וכפי שאישרה גם המדינה, כי הוצאת תחום ייצור החשמל כאמור מידי חברת החשמל משמעה המעשית המסתברת הינה - פיטורי עובדים רבים (לטענת ההסתדרות כ- 5,000 עובדים העוסקים ישירות בייצור חשמל ובתמיכה במערך ייצורו, ואילו לטענת המדינה נדרשת התייעלות המחייבת פיטורי כ- 2,000 עובדים, אף ללא קשר להוצאת ייצור החשמל מידי חברת החשמל). חשש נוסף הועלה על ידי נציגות העובדים מפני אובדן הכנסות ופגיעה כתוצאה מכך במצבה הכלכלי של חברת החשמל, באופן שיחייב פגיעה בזכויות העובדים שיישארו.

10. גם אם תשתית עובדתית זו טרם באה לעולם במועד מתן החלטתו של בית הדין האזורי - מצאנו לנכון לציין כי על פני הדברים נראה כי אין מחלוקת ממשית, שתוכנית הרפורמה החדשה משנה מהותית את פניה של חברת החשמל ויש לה השלכה משמעותית על עובדיה; משמעות הדברים בהתאם להלכה הפסוקה היא כי גם אם בידי המדינה הסמכות החוקית להחליט על רפורמה במשק החשמל, עליה

בית הדין הארצי לעבודה

עס"ק 18983-09-14

עס"ק 56232-09-14

עס"ק 53167-09-14

בר"ע 8740-04-14

לגבשה תוך היוועצות (מראש ולא בדיעבד) עם נציגות העובדים, ובמקביל לקיום משא ומתן עימם ביחס להשלכתה של הרפורמה על תנאי עבודתם לרבות ביטחונם התעסוקתי. בהקשר זה לא די בהצעת המדינה לקיום משא ומתן בהתבסס על רפורמה שעיקריה כבר גובשו והוכרעו חד צדדית, אלא יש לקיים הליך שיתוף מראש תוך נכונות אמיתית לשמוע ולהשתכנע.

11. לאור דברים אלה, החלטתו של בית הדין האזורי מיום 16.9.14 בדבר זכות שביתה תישאר על כנה, כאשר בית הדין האזורי ימשיך ללוות את הצדדים במגעים ביניהם, וככל שהמדינה או כל גורם אחר יסברו שיש לשנותה נוכח ההתפתחויות - יגישו בקשה מתאימה לבית הדין האזורי, שיידרש במקרה כזה לבחינת התשתית העובדתית החדשה במלואה ומשמעויותיה עובר למתן החלטתו.

12. אין לחתום הדברים ביחס לזכות העובדים להפעיל את נשק השביתה מבלי להוסיף, כי מאז הגיע הסכסוך לפתחו של בית הדין ועד היום, חרף הקביעה שקמה לעובדים עילת שביתה, לא איפשר בית הדין מימושה, אלא ניסה כדרכו לקדם מהלכי הידברות ומשא ומתן בין הצדדים למניעתה. ברם, משדרך זו לא צלחה כאמור, אין מנוס בלתי אם לאפשר לנציגות העובדים בחברת החשמל לממש את זכותם החוקית לנקיטת צעדים ארגוניים, והכל כמפורט בהחלטה זו.

13. אשר לערעור נציגות העובדים ביחס למתווה השביתה כפי שקבע בית הדין קמא בהחלטתו מיום 16.9.14 לאחר שהכיר בזכותם לשבות - הכלל הינו, כי שביתה אומנם צריכה להיות מידתית, ונוקטיה חבים בחובת תום הלב במימושה ובכלל זה הודעה מראש על מועד נקיטת העיצומים ועל פי המקרה גם לגבי דרך מימושה; אולם בכפוף לכך, בידי ארגון העובדים חופש הבחירה להחליט באילו צעדים ארגוניים ינקוט; וכל עוד לא הוכח אחרת, החזקה הניתנת לסתירה הינה, שארגון העובדים היציג, מתקוף מעמדו החוקי ומהות תפקידו, הינו ארגון אחראי שיעשה שימוש אחראי בנשק השביתה. בנסיבות אלו, וככלל, אין לחייב ארגון עובדים לפנות מראש לקבלת אישור שיפוטי למתווה שביתה קונקרטי, וזאת מבלי לפגוע בזכות הצדדים האחרים ליחסי העבודה כמו גם לנפגעי השביתה,

בית הדין הארצי לעבודה

עס"ק 18983-09-14

עס"ק 56232-09-14

עס"ק 53167-09-14

בר"ע 8740-04-14

לפנות לבית הדין בבקשה למניעת הצעדים הארגוניים עליהם החליט ארגון העובדים.

14. משאלה הם הדברים, החלטת בית הדין קמא ביחס להגשת מתווה השביתה מראש על מנת לאשר מראש אופן מימושה - דינה להתבטל. הדברים נכונים מכוח קל וחומר כאשר נציגות העובדים הצהירה כי מתווה השביתה שייקבע על ידה לא יכלול פגיעה בחשמל, לא יפגע בביטחון המדינה ולא יגרום לסכנת חיים.

בר"ע 8740-04-17

15. ביום 28.3.17 החליט בית הדין האזורי בחיפה (הנשיא אלכס קוגן; ס"ק-01-64171-17), לדחות בקשת נציגות העובדים למחוק צירופם של יצרניות החשמל הפרטיות "דליה" ו"דוראד" וכן של "פורום יצרני חשמל פרטי מגז טבעי", מהליך הדיון בבקשת נציגות העובדים לשבות. על החלטה זו הגישה נציגות העובדים בקשת רשות ערעור.

16. בהתחשב בהחלטתנו כמפורט לעיל, בדבר חופש הבחירה של נציגות העובדים (בכפוף למחויבויותיה מכוח ההלכה הפסוקה) להחליט על האמצעים הארגוניים למימוש זכותם לשבות; ולאור בטלות ההחלטה מיום 16.9.14 ביחס למתווה השביתה שצריך היה להיות מוגש מראש לאישורו של בית הדין על מנת שיתאשר על ידו – נראה כי אין עוד רלוונטיות להחלטה על צירוף יצרניות החשמל הפרטיות להליך המשפטי ומשכך בקשת רשות הערעור בקשר לכך תימחק. ככל שיימשכו ההליכים המשפטיים בבית הדין האזורי (בין בשל בקשת המדינה לדון מחדש בזכות השביתה ובין בשל טענת צד כלשהו לרבות צד נפגע על חוסר מידתיות או חוסר תום לב במימושה) - ידון בית הדין מחדש בשאלת צירופן להליך.

סוף דבר

17. לאור האמור:

ערעור נציגות העובדים בעס"ק 18983-09-14 – נמחק.

ערעור המדינה בעס"ק 56232-09-14 – נדחה.

בית הדין הארצי לעבודה

עס"ק 18983-09-14

עס"ק 56232-09-14

עס"ק 53167-09-14

בר"ע 8740-04-14

ערעור נציגות העובדים בעס"ק 53167-09-14 – מתקבל.
בקשת רשות הערעור בר"ע 8740-04-17 – נמחקת.

18. לאור טיבו של הסכסוך שבפנינו וההיתר שניתן לנציגות העובדים לממש זכותם לשבות כמפורט לעיל, על בית הדין האזורי לקבוע התיק למועד קרוב, בו ידווח לו על ידי הצדדים על המגעים שביניהם; וככל שיתבקש, בין על ידי הצדדים הישירים לסכסוך ובין על ידי נפגעי השביתה, הוא ידון בבקשה ככל שתוגש לפניו לעניין קיום זכות שביתה בהתחשב בהתפתחויות, כמו גם מידתיותה של השביתה ואופן מימושה.

19. כמקובל בסכסוכים קיבוציים, אין צו להוצאות.

ניתן היום, ח' אייר תשע"ז (04 מאי 2017) בהעדר הצדדים.

רועי פוליאק,
שופט

סיגל דוידוב-מוטולה,
שופטת

יגאל פליטמן,
נשיא, אב"ד

מר עמית שטרייט,
נציג ציבור (מעסיקים)

מר ויסאם עזאם,
נציג ציבור (עובדים)